

Затверджено
Рішенням педагогічної ради ліцею
Протокол № 1 від 30.08.2024 року
Голова педагогічної ради:
_____ Г.В.Циганок

Навчальна програма

з географії для 6-7 класів на 2024-2025 навчальний рік
Складена на основі модельна навчальна програма

Географія 6-7 класи

(автори Запотоцький С.П., Карпюк Г.І., Гладковський Р.В., Довгань А.І., Совенко В.В., Даценко Л.М., Назаренко Т.Г., Гільберг Т.Г., Савчук І.Г., Нікитчук А.В., Яценко В.С., Довгань Г.Д., Грома В.Д., Горовий О.В.)

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»

Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795

(у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 11.04.2022 № 324)

6 клас

Очікувані результати навчання	Пр опо нов ан ий	
Учень/учениця: <i>розуміє</i> причини розмаїття природи та певні її закономірності; <i>з'ясовує</i> і <i>пояснює</i> значення географічних знань у житті людини; <i>здійснює</i> пошук географічної інформації з різних джерел; <i>логічно</i> структурує власне повідомлення; <i>презентує</i> результати своєї роботи у запропонований	змі ст на вча ль ни й ма тер іал <i>знаходить, збирає і зберігає</i> географічні дані різних типів; <i>критично оцінює</i> географічну інформацію, отриману з різних джерел; <i>використовує</i> карту, картографічні онлайн-сервіси та онлайн-ресурси для організації власних географічних досліджень.	Вступ Географія як наука про Землю. Значення географічних знань та умінь для життєдіяльності людини. Методи географічних досліджень. Сучасні наукові дослідження Землі і винаходи людства. Сучасні друковані та електронні джерела географічної інформації. Особливості організації власних географічних спостережень.
спосіб; <i>розпізнає</i> з допомогою вчителя пізнавальну географічну проблему у		
запропонований спосіб; <i>взаємодіє</i> в групі для розв'язанням навчальної проблеми відповідно до своєї ролі;		

Робота з інформацією:

Демонстрування навчальних матеріалів «Географія в сім'ї наук про Землю»,
«Як працюють географи-дослідники (методи географічних досліджень)?». Віртуальна мандрівка з використанням

веб-ресурсів («Google Earth», «Google maps» тощо). Віртуальна подорож одним із природничих музеїв України/ світу.

Бесіда/ твір-есе:

«Як знання про Землю вплинули на ... (обрання місця та форми відпочинку влітку/підготовку одягу й взуття

напередодні навчання в школі/планування поїздки/ін.)». ***Робота в групах для розв'язання проблеми:***
«Що і навіщо вивчати сучасним географам?», «Чому корисні копалини добувають з морського дна?», «Навіщо досліджувати Антарктиду?».

РОЗДІЛ І. ЗЕМЛЯ НА ГЛОБУСІ Й КАРТІ

Учень/учениця:

розуміє зміст поняття «геоїд»; досліджує об'єкти і явища, використовуючи

Тема 1. Глобус – модель Землі Форма і розміри Землі. Навколосвітня подорож Ф.

Робота в групах для розв'язання проблеми: Яке географічне значення кулеподібної форми Землі?

відповідні моделі, зокрема й цифрові; <i>використовує</i> глобус як джерело інформації; <i>пояснює</i> як рухи Землі впливають на її природу й життя людей; <i>добирає</i> математичний апарат для розв'язання навчальних завдань; <i>здійснює</i> пошук самостійно або з допомогою вчителя інформації географічного змісту на глобусі.	Магеллана. Руки Землі та їх наслідки. Глобус як модель Землі: види, умовні знаки. Визначення напрямів на глобусі.	Користування моделями: Демонстрування глобуса як моделі Землі. Моделювання рухів Землі з використанням телурію/ веб-ресурсів/ друкованих наочних посібників/ рисунків тощо. Робота з картографічною інформацією: що і як позначено на глобусі? Визначення напрямків на глобусі.
Учень/учениця: <i>використовує</i> карту як джерело інформації; <i>використовує</i> картографічні онлайн-сервіси та онлайн-ресурси для організації власних географічних досліджень; <i>співвідносить</i> інформацію на карті, плані, глобусі та космознімку; <i>добирає</i> математичний апарат для розв'язання навчальних завдань; <i>використовує</i> вміння перетворювати й представляти різні види масштабів; <i>логічно структурує</i> власне повідомлення; <i>з'ясовує і пояснює</i> з допомогою вчителя чи інших осіб значення сучасних картографічних зображень в житті людини; <i>пропонує</i> правила взаємодії в групі і дотримується їх.	Тема 2. Зображення Землі на карті Зображення земної поверхні на космічних знімках та глобусі, картах, планах місцевості. Визначення напрямків на картах. Масштаб та його види. Визначення відстаней між об'єктами на глобусі та карті. Шкільні географічні карти, географічні атласи, картографічні онлайн-ресурси. Загальногеографічні та тематичні карти. Легенди загальногеографічних та тематичних карт. Географічна карта в житті людини.	Робота з інформацією: Розпізнавання умовних знаків на картах. Читання інформації з тематичної карти. Географічний диктант «Опис місцевості за електронними картами». Робота у групі для розв'язання проблем: Командна гра-квест «Навколосвітня подорож» за допомогою карт світу. Практичні роботи, розв'язування задач: Порівняння зображень однієї ділянки місцевості на картах різних масштабів. Розв'язування задач на перетворення одного виду масштабу в інший. Проектна діяльність: Карти у житті та господарській діяльності людини. Користування моделями, вимірювальними приладами: Визначення відстаней між об'єктами на глобусі, карті й плані місцевості з використанням циркуля-вимірювача, курвіметра, нитки.

Учень/учениця:
розуміє зміст понять «літосфера»,

Тема 1. Літосфера Будова
літосфери.

Дослідження:
Як «народжується» граніт,
базальт, пісок,

«літосферна плита», «землетрус», «епіцентр землетрусу», «вулкан», «кратер», «жерло», «гейзер», «сейсмічний пояс», «ерозія», «зсув», «вивітрювання», «абсолютна і відносна висота точок», «горизонталь», «мінерал», «гірська порода»; <i>розрізняє</i> гори і рівнини за висотою, види вивітрювання та ерозії, гірські породи за походженням; <i>знаходить, показує</i> на картах і <i>позначає</i> на контурній карті вулкани (Етна, Мауна-Кеа, Карадаг), гори (Гімалаї, Карпати, Кримські), рівнини (Амазонська низовина, Східно-Європейська рівнина, Бразильське плоскогір'я, Придніпровська височина і Придніпровська низовина) відповідно до навчального завдання; <i>використовує</i> фізичну карту як джерело інформації; <i>здійснює</i> пошук географічної інформації з різних джерел; <i>використовує</i> картографічні онлайн-сервіси та онлайн-ресурси для моделювання, організації власних географічних досліджень; <i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження процесів у літосфері; <i>встановлює</i> з допомогою вчителя взаємозв'язки явищ і процесів, що відбуваються у літосфері; <i>використовує</i> здобуті знання і набутий досвід для збереження життя й здоров'я свого та інших людей під час землетрусу,	виверження вулкану, утворення зсуву; <i>складає</i> з допомогою вчителя чи інших осіб план дослідження;	Літосферні плити, механізм та наслідки їх переміщення. Землетруси. Вулканізм. Сейсмічні пояси Землі. Зовнішні процеси на земній поверхні. Абсолютна і відносна висота точок. Горизонталі. Шкала висот і глибин. Рельєф суходолу і дна океану. Фізична карта світу, півкуль, України. Мінерали і гірські породи. Корисні копалини.
--	---	--

вапняк, торф, кам'яна
сіль? Чому глина буває
кольоровою?

Корисні копалини в облаштуванні
житла (господарських будівель).

Дискусія:

Чому люди живуть на схилах вулканів
попри небезпеку їхнього виверження?

Моделювання:

Процеси у літосфері («Рух літосферних
плит», «Вулкан», «Зсув», «Водна ерозія»
тощо). **Робота з інформацією:**

Створення лепбуку/буклету активно
діючих вулканів світу.

Презентування інформації з різних
джерел «Наслідки катастрофічних
землетрусів», «Еверест “підріс” майже
на один метр». Найвища гора Землі
Еверест чи Мауна-Кеа? Створення
фотогалереї унікальних форм рельєфу
земної кулі/ свого краю.

Розроблення «пам'ятки» жителю і
туристу про ознаки наближення
землетрусу, виверження вулкану,
утворення зсуву (буклет, постер, флаєр).

Робота у групі для розв'язання

проблем: Як попередити про загрозу
зсуву місцеву громаду?

Складання правил поведінки
під час виверження вулкану,
землетрусу. **Практичні**

роботи:

Позначення на контурній карті меж
літосферних плит, сейсмічних поясів,
окремих вулканів, гір і рівнин.

Визначення за планом місцевості,
фізичними картами абсолютної і відносної
висоти окремих об'єктів.

Опис гір, рівнин за фізичною картою.

Групування форм поверхні на фізичній
карті

презентує результати своєї роботи у запропонований спосіб.	обирає самостійно або з допомогою вчителя ідеї, способи, засоби для розв'язання навчальної / життєвої проблеми щодо	
Учень/учениця: розуміє зміст понять «атмосфера», «озоновий шар», «амплітуда температур повітря», «середні температури», «атмосферний тиск», «сила вітру», «бриз», «погода», «теплові пояси», «клімат»; розрізняє абсолютну і відносну вологість повітря, види хмар, види опадів; планує географічне дослідження процесів в атмосфері з допомогою вчителя; моделює атмосферні явища самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб; добирає математичний апарат для розв'язання навчальних завдань; будує графічні моделі: графік зміни температури повітря, розу вітрів, діаграми хмарності, опадів виконує з допомогою вчителя чи інших осіб спостереження, фіксує одержані результати; представляє результати дослідження у запропонований спосіб, зокрема з використанням цифрових пристроїв; аналізує з допомогою вчителя результати досліджень атмосфери за запропонованими критеріями; представляє самостійно або з допомогою вчителя інформацію про погоду і клімат в різних формах; встановлює з допомогою вчителя взаємозв'язки явищ і процесів, що відбуваються в атмосфері;		Тема 2. Атмосфера Склад і будова атмосфери. Нагрівання атмосферного повітря. Добовий і річний хід температури повітря, причини його коливання. Середні температури, амплітуди температур. Атмосферний тиск, його зміни у тропосфері. Вітер: причини виникнення, напрямки, сила, швидкість. Бризи. Роза вітрів. Вода в атмосфері: випаровування, вологість повітря та її зміни. Хмари, їхні форми, хмарність. Туман. Опади, їхні види, вимірювання. Куляста форма Землі і розподіл тепла на її поверхні та в тропосфері. Погода. Клімат. Кліматична карта світу, України. Ресурси атмосфери. Небезпечні і рідкісні атмосферні явища. Людина й атмосфера.

(України, материка, світу) за висотою. **Користування цифровими моделями** «Планета Земля» і «Google Maps», ін.

Моделювання процесів:

Нагрівання атмосферного повітря.

Дія атмосферного тиску в домашніх умовах. Виникнення вітру.

Утворення хмар і опадів.

Проектування місця розміщення підприємства, яке викидає шкідливі речовини в атмосферне повітря, у своїй місцевості, з урахуванням рози вітрів.

Дослідження:

Як визначити швидкість вітру за місцевими ознаками?

Як впливає парниковий ефект на розвиток овочівництва, квітникарства закритого ґрунту у своїй місцевості?

Як можна використовувати енергію сонця й вітру?

Як запобігти зневоднення організму людини, теплового і сонячного удару в умовах спекотної погоди.

Глобальне потепління: погляди кліматологів. Мінливість погоди на інтерактивних картах погоди.

Робота у групі для розв'язання проблем:

Прогнозування погоди за сукупністю народних прикмет.

Чому на вершинах гір холодніше, ніж біля їх підніжжя?

Робота з інформацією:

Презентування інформації з різних джерел: «Як працюють метеорологи?».

Чому біля берегів водойм в гарячу пору прохолодніше?

Визначення видів хмар за наочними

погодних явищ; <i>використовує</i> фізичну, кліматичну карту як джерело інформації; <i>використовує</i> картографічні онлайн-сервіси та онлайн-ресурси для організації власних географічних досліджень; <i>використовує</i> термометри, барометри, гігрометр, флюгер для визначення характеристик погоди; <i>визначає</i> та <i>розпізнає</i> самостійно або з допомогою вчителя види хмар; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя здобуті знання і набутий досвід для розв’язання життєвої проблеми, наводить приклади подолання спільними зусиллями громади (жителів вулиці, села, міста) наслідків стихійних атмосферних явищ і процесів; <i>дотримується</i> правил безпечної поведінки під час грози, граду, ожеледі, урагану та інших несприятливих природних явищ; <i>виявляє</i> емоційно-ціннісне ставлення до	долини, види живлення річок, види озерних улоговин,	
власних географічних досліджень; <i>добирає</i> математичний апарат для розв’язання навчальних завдань. Учень/учениця: <i>розуміє</i> зміст понять «гідросфера», «море», «затока», «протока», «солоність океану», «річкова долина», «річкова система», «басейн річки», «вододіл», «режим річки», «озеро», «водосховище», «канал», «болото», «льодовик», «багаторічна мерзлота», «підземні води», «мінеральні води», «термальні води»;		Тема 3. Гідросфера Гідросфера. Світовий океан. Острови в океані. Карта океанів. Властивості вод Світового океану. Рухи води в Світовому океані. Життя в океанах і морях. Ресурси Світового океану. Господарська діяльність людини в Світовому океані.
<i>розрізняє</i> частини Океану, види руху води в океанах, елементи річкової		

посібниками.

Проектна діяльність:

Розпізнавання та правила безпечної поведінки під час несприятливих атмосферних явищ, які характерні для вашої місцевості (буклет, постер, флаєр).

Практичні роботи:

Ведення та аналіз даних календаря погоди за місяць.

Складання й аналіз графіка добового і річного ходу температури повітря, рози вітрів, діаграми хмарності й опадів.

Характеристика погоди у даній місцевості з використанням метеоприладів / з допомогою онлайн-застосунків погоди.

Користування вимірювальними приладами, розв'язування задач:

Зняття показів термометрів, барометрів, гігрометра, флюгера, опадоміра та ін. метеоприладів.

Визначення середніх температур повітря, амплітуди температур повітря за певний період часу, зміни температури повітря, атмосферного тиску з висотою.

Дослідження:

Віртуальна подорож річкою. Чому міліють криниці?

Куди потрапляють стічні води?

З яких водних джерел здійснюється водопостачання твого населеного пункту?

Небезпечні тварини на морських пляжах світу. **Моделювання:**

Виготовлення макета річкової системи (пластилін, папір, нитки...).

Моделюючи вправа з використанням фізичної карти «Будуємо греблю на річці: мета, місце,

льодовиків, підземних вод; <i>знаходить, показує</i> на картах і <i>позначає</i> на контурній карті Чорне, Азовське, Середземне моря; Керченську, Гібралтарську, Магелланову, Берингову протоки; Біскайську, Бенгальську затоки; острови Велика Британія, Гренландія, Мадагаскар, Джарилгач; півострови Скандинавський, Кримський, Аравійський, Індостан; Маріанську западину; річки Дніпро, Дунай, Ганг, Ніл, Амазонка; озера Шацькі, Каспійське, Байкал відповідно до навчального завдання; <i>встановлює</i> з допомогою вчителя взаємозв'язки явищ і процесів, що відбуваються в гідросфері, унаслідок взаємодії гідросфери з літосферою,; <i>розпізнає</i> з допомогою вчителя пізнавальну проблему щодо використання водних ресурсів, охорони водних об'єктів у запропонованій ситуації; <i>обирає</i> самостійно або з допомогою вчителя ідеї, способи, засоби для розв'язання життєвої проблеми щодо безпечної поведінки під час повеней, катастрофічних паводків, льодоставу й льодоходу, шторму, цунамі, перебування на березі водойми, руху болотистою місцевістю; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя здобуті знання і набутий досвід для розв'язання життєвої проблеми, наводить приклади подолання наслідків стихійних явищ і процесів у гідросфері; <i>з'ясовує і пояснює</i> з	підприємницькій діяльності; <i>формулює</i> з допомогою вчителя чи інших	Води суходолу. Річка: річкова долина, річкова система, басейн річки, вододіл. Живлення, водний режим річки. Робота річок. Озера, походження озерних улоговин, солоність. Болота, особливості їх утворення та поширення. Штучні водойми і водотоки. Льодовики. Багаторічна мерзлота. Підземні води, умови їх утворення і залягання в земній корі. Термальні та мінеральні води. Водні ресурси. Людина і гідросфера.
допомогою вчителя значення знань про гідросферу в житті людини,		

наслідки».

Робота з інформацією:

Віртуальна мандрівка «Глибинами океанів» (перегляд панорамних фото і відео).

Жак-Ів Кусто – видатний дослідник Світового океану.

Фотокросинг «Річки України і світу».

Як розпізнати непрохідне болото? Яку воно несе небезпеку?

Робота у групі для розв’язання проблем:

«Річка надихає» (сторінками художніх творів, учнівської творчості).

Обмін досвідом економії води в родині.

Як рельєф впливає на напрямок і швидкість течії річок?

Які зміни відбудуться на нашій планеті у випадку танення

льодовиків Гренландії і

Антарктиди?

Чому океанічна вода замерзає при температурі нижче 0⁰ С?

Проектна діяльність:

Створення пам’ятки про правила безпечної поведінки під час повеней, катастрофічних паводків, льодоставу й льодоходу, шторму, цунамі, перебування на березі водойми, руху болотистою місцевістю (буклет, постер, флаєр, лепбук).

Практичні роботи:

Позначення на контурній карті назв океанів, морів, проток, заток, островів, річок, озер. Опис водного об’єкта за картою. Визначення довжини річки користуючись масштабом і ниткою або курвіметром. ***Розв’язування задач:***

Як заощадити на воді?/Скільки коштує вода? ***Екскурсія:***

Екологічні проблеми водойм моєї місцевості.

осіб очікувані результати

дослідження; <i>виявляє</i> емоційно-ціннісне ставлення до наслідків впливу людини на гідросферу; <i>добирає</i> математичний апарат для розв'язання навчальних завдань. Учень/учениця: <i>розуміє</i> зміст понять «біосфера», «тип ґрунту», «ареал»; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ в біосфері для розв'язання запропонованої життєвої / навчальної проблеми; <i>бере</i> активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії; <i>представляє</i> самостійно або з допомогою вчителя інформацію про ґрунти своєї місцевості; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб властивості ґрунтів, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>презентує</i> приклади власного досвіду зі збереження тваринного, рослинного світу та ґрунтів своєї місцевості; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ у біосфері для розв'язання запропонованої життєвої проблеми.		Тема 4. Біосфера та ґрунти Складові біосфери, взаємозв'язки між оболонками Землі. Біологічні ресурси та закономірності їх поширення. Властивості ґрунтів. Типи ґрунтів, закономірності їх поширення. Карта ґрунтів світу. Земельні ресурси. Людина і біосфера.
Учень/учениця: <i>розпізнає</i> самостійно або з допомогою вчителя ті із запропонованих проблем щодо природних комплексів, які можна розв'язати дослідницьким способом; <i>розуміє</i> значення співробітництва у		Тема 5. Природні комплекси Природні комплекси як наслідок взаємозв'язків між компонентами природи. Географічна оболонка – найбільший природний

Дослідження:

Які біологічні ресурси використовують у господарській діяльності твого краю? Стихійні сміттєзвалища, забруднення ґрунтів своєї місцевості.

Робота з інформацією:

Як працювати з картою ґрунтів? «Верміферма – що це?»

Робота у групі для розв'язання проблем:

Як визначити тип ґрунту на дачній ділянці, та покращити його родючість?

Яка роль організмів у перетворенні гірських порід у ґрунті?

Яка роль організмів у регулюванні газового стану атмосфери?

Чому в екосистемі важливе місце займають рослини?

Проектна діяльність:

Презентація участі в акції «Посади дерево». Презентація досвіду компостування органічних відходів у домогосподарствах, шкільних їдальнях.

Практичні роботи:

Складання ланцюга живлення для лісі/в степу/на лузі/у водоймі своєї місцевості. ***Екскурсія:*** у краєзнавчий музей/у природу.

Робота у групі для розв'язання проблем: Інтелектуальні практикуми (квест, пазл, проєкт).

Складання схем взаємозв'язків у оболонках Землі:

«Літосфера-атмосфера»;

розв'язанні навчальної проблеми; <i>взаємодіє</i> в групі для розв'язання навчальної проблеми; <i>встановлює</i> самостійно або з допомогою вчителя певні закономірності в природі, підтверджує їх самостійно дібраними прикладами; <i>встановлює</i> самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб певні закономірності в природі, підтверджує їх самостійно дібраними прикладами.	заходи зі збереження	комплекс Землі, її межі та властивості. Види природних комплексів. Природне середовище та його охорона.
Учень/учениця: <i>пояснює зміст поняття «антропосфера»;</i> <i>обирає</i> з допомогою вчителя чи інших осіб наукове пояснення існуванню зони контакту людини з природою; <i>взаємодіє</i> в групі для розв'язання навчальної проблеми; <i>створює</i> самостійно / в групі чи з допомогою інших осіб презентації щодо впливу людини на компоненти географічної оболонки в запропонований спосіб, зокрема з використанням цифрових технологій і пристроїв; <i>використовує</i> наукові факти для формулювання власних суджень щодо зв'язків антропосфери з іншими оболонками Землі; <i>оцінює</i> взаємозв'язок людини з іншими сферами навколишнього середовища; <i>пропонує</i> власні		Тема 6. Антропосфера Антропосфера – географічний та соціальний простір життя і діяльності людини. Зв'язки антропосфери з іншими оболонками Землі.

«Літосфера-біосфер

а»;

«Атмосфера-гідрос

фера»;

«Атмосфера-біосфе

ра»;

«Гідросфера-біосфе

ра. **Проектна**

діяльність:

Опис/характеристика/есе

/міні-розповіді пам'ятки природи,

унікального природного комплексу

(ділянка лісу, заплава, водойма, гора,

печера тощо).

Практичні роботи:

Аналіз схем кругообігу води, кисню,

карбону в природі («ілюстрування

прикладом схем кругообігу води, кисню,

карбону в природі»). Характеристика

одного з природних комплексів своєї

місцевості за алгоритмом» (письмовий

опис, відеоролик, фото презентація,

малюнок, модель тощо).

Робота з інформацією:

Лепбук/ буклет «Світ, в якому я

живу». **Дослідження:**

Земля для людей, чи людина для Землі?»/

«Що чекає планету Земля в

майбутньому? **Моделювання:**

Створення ментальних карт

«Людина і навколишнє природне

середовище». **Робота у групі для**

розв'язання проблем: Експертна

оцінка стану природного

середовища своєї місцевості «Еколог,

біолог, географ, хімік...».

Енергозбереження для мене – це...

«Аукціон ідей»: «Збережемо природу

планети». Екологічна акція у своїй

громаді.

природного середовища своєї місцевості.		
7 КЛАС		
Учень/учениця: розуміє зміст понять «материк», «континент», «частина світу»; використовує карту як джерело інформації; пояснює на конкретних прикладах та доводить практичне значення вивчення материків та океанів.	Вступ. Материки, континенти, частини світу. Океани. Фізична карта світу.	Робота з інформацією: Порівняння розмірів материків, частин світу, океанів. Дискусія «Зеландія – сьомий материк?» Користування моделями: Складання пазлів «Карта материків та океанів». Розпізнавання материків,
океанів, частин світу за контурами й місцем на карті/глобусі.		
РОЗДІЛ І. КАРТОГРАФІЧНЕ ЗОБРАЖЕННЯ ЗЕМЛІ		
Учень/учениця: досліджує об'єкти і явища, використовуючи відповідні моделі, зокрема й цифрові; використовує картографічні онлайн-сервіси та онлайн-ресурси для організації власних географічних досліджень; здійснює пошук самостійно або з допомогою вчителя інформації географічного змісту на глобусі та карті; розрізняє масштабні й позамасштабні умовні знаки; пропонує правила взаємодії в групі і дотримується їх; взаємодіє в групі для розв'язання навчальної проблеми; оцінює практичне значення знань про географічні карти.	Тема 1. Карти материків та океанів. Карти материків, їхня класифікація за масштабом, просторовим охопленням, змістом і призначенням. Масштабні й позамасштабні умовні знаки на картах. Поняття про картографічну генералізацію та спотворення.	Дослідження: Визначення спотворень площ на карті шляхом порівняння розмірів географічних об'єктів за допомогою сервісу thetruesize.com. Як змінюється зміст карт в залежності від призначення (порівняння карт зі шкільного атласу і картографічного онлайн сервісу)? Мережа річок та озер на картах світу і материків різних масштабів та просторового охоплення. Робота з інформацією: Читання інформації з тематичних карт світу, материків та океанів. Віртуальна подорож материками й океанами за допомогою цифрового глобусу Google Earth. Робота у групі для розв'язання проблем: Чи можна уникнути спотворень при побудові дрібномасштабних

географічних карт? **Практичні**

роботи:

Порівняння карт світу, материків та океанів,

Учень/учениця: розуміє зміст понять «географічна широта», «географічна довгота», «географічні координати»; пояснює відмінності між географічною широтою і географічною довготою; досліджує об'єкти і явища, використовуючи географічні карти, моделі, зокрема й цифрові; <i>використовує</i> картографічні онлайн-сервіси та онлайн-ресурси для організації власних географічних досліджень; <i>взаємодіє</i> в групі для розв'язання навчальної проблеми; <i>користується</i> градусною сіткою для визначення географічних координат і напрямків на картах; <i>оцінює</i> практичне значення знань про географічні координати; <i>добирає</i> математичний апарат	Тема 2. Географічні координати Градусна сітка на карті. Географічна широта і довгота точки на карті.	представлених у різних масштабах. Дослідження: Як визначити положення ліній меридіану та паралелі на місцевості? Робота у групі для розв'язання проблем: Як використати географічні координати у повсякденному житті? Проектна діяльність: Маршрут власної подорожі з визначенням географічних координат та напрямків. Найкоротший шлях між містами на різних материках за допомогою картографічних онлайн-сервісів та онлайн-ресурсів. Практичні роботи: Визначення географічних координат та напрямків за географічною картою. Користування моделями: Глобус-модель «Паралелі та меридіани
для розв'язання навчальних завдань. Учень/учениця: <i>використовує</i> градусну сітку й різні види масштабів для визначення відстаней на картах; <i>добирає</i> математичний апарат для розв'язання навчальних завдань; <i>знаходить, збирає і зберігає</i> географічні дані різних типів; <i>використовує</i> карту та картографічні онлайн-сервіси для організації виконання навчальних задач.	Тема 3. Відстані на карті Вимірювання відстаней на карті: іменований, числовий і лінійний масштаб. Відстані між точками, що лежать на одному меридіані, на одній паралелі в градусах і кілометрах.	Землі». Як встановити крайні точки материків, континентів, частин світу за градусною сіткою? Практичні роботи: Визначення протяжності в градусах і кілометрах дуги меридіану, екватора, паралелей за картою / глобусом. Користування моделями: Визначення протяжності (у градусах і кілометрах) материків із півночі на південь та із заходу на схід за допомогою масштабу та градусної сітки на карті/глобусі.
		Розв'язування задач: Визначення відстаней на карті з

використанням різних видів масштабу.
Визначення відстаней на карті за
допомогою градусної сітки.

РОЗДІЛ II. ГОЛОВНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДИ МАТЕРИКІВ ТА ОКЕАНІВ

Учень/учениця: <i>розуміє</i> зміст понять «геологічна ера», «платформа», «область складчастості»; <i>упослідовнює</i> геологічні ери, епохи горотворення, тектонічні структури; <i>формулює</i> закономірності утворення основних форм земної поверхні, родовищ корисних копалин; <i>досліджує</i> об'єкти і явища, використовуючи географічні карти, моделі, зокрема й цифрові; <i>формулює</i> з допомогою вчителя чи інших осіб очікувані результати дослідження; <i>здійснює</i> пошук самостійно або з допомогою вчителя інформації географічного змісту на тематичних картах; <i>встановлює</i> з допомогою вчителя взаємозв'язки між тектонічною будовою, рельєфом, видами корисних	матеріальні навчальні моделі для дослідження; <i>бере</i> активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії;	Тема 1. Тектонічна будова, рельєф, корисні копалини. Геохронологічна шкала: геологічні ери. Утворення материків та океанічних западин. Тектонічна карта світу. Платформи, області складчастості. Епохи горотворення. Закономірності формування рельєфу та поширення корисних копалин на материках і в океанах. Тема 2. Клімат. Кліматотвірні чинники. Закономірності зміни температури повітря і
копалин; <i>бере</i> активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії. Учень/учениця: <i>розуміє</i> зміст понять «кліматотвірний чинник», «повітряна маса», «тип клімату», «кліматичний пояс»; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб властивості повітряних мас, типи клімату, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>створює</i> самостійно / в групі, з		поверхневих вод океанів. Повітряні маси. Постійні вітри. Кліматичні пояси і типи клімату Землі. Карта кліматичних поясів і типів клімату. Кліматограми. Глобальні зміни клімату.

додатковою допомогою вчителя чи інших осіб

Дослідження:

Сліди історії Землі у гірських породах.
Як утворилися материки й западини океанів? Які закономірності поширення родовищ корисних копалин в надрах Землі?

Робота з інформацією:

Демонстрування основних віх історії Землі. Віртуальна мандрівка в геологічне минуле Землі (сервіс Ancient Earth Globe). ***Моделювання:***

Будова тектонічних платформ, плит, областей складчастості.

Робота у групі для розв'язання проблем:

Чи можуть утворитися нові материки, океани? ***Практичні роботи:***

Визначення віку областей складчастості за тектонічною картою.
Виявлення зв'язків між тектонічною будовою і формами рельєфу за тектонічною і фізичною картами.

Дослідження:

Як і чому змінюється клімат Землі? ***Моделювання:***

Процес утворення постійних та змінних вітрів. Побудова хмари тегів «Клімат».

Робота з інформацією:

Інтерактивна карта загальної циркуляції атмосфери за допомогою сервісу NullSchool ***Робота у групі для розв'язання проблем:*** 10 кроків для протидії зміні клімату /

Як змінюється світ через глобальні зміни клімату?

Як акліматизуватися подорожуючому в різних кліматичних умовах?

<i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про різні за властивостями повітряні маси, типи клімату для розв'язання запропонованої навчальної/життєвої проблеми.	чинників на	
Учень/учениця: <i>розуміє</i> зміст понять «широтна зональність», «вертикальна поясність», «зональний природний комплекс», «азональний природний комплекс»; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб природні зони Землі, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя інформацію про природні зони для розв'язання запропонованої навчальної/ життєвої проблеми; <i>бере</i> активну участь у комунікації, використовуючи прийоми		Тема 3. Природні комплекси Землі Широтна зональність на материках і в океанах. Природні зони Землі. Вертикальна поясність у горах. Типи водних мас. Азональні природні комплекси.
комунікативної взаємодії. Учень/учениця: <i>розуміє</i> зміст поняття «розселення населення»; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб розселення людей на материках, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя відомості про розселення людей та карти шкільного атласу для пояснення впливу природних		Тема 4. Розселення людей на материках Кількість населення Землі. Картодіаграма чисельності населення на материках. Густота населення. Картограма густоти населення. Природні чинники розселення. Культурна самобутність корінних народів світу.

Чи існує взаємозв'язок між
поясами атмосферного тиску і
кількістю опадів? **Практичні
роботи:**

Побудова кліматограми за наведеними в
таблиці даними про середньомісячні
температури повітря і середньорічну
кількість опадів.

Позначення на контурній карті
кліматичних поясів і характерних для
них типів повітряних мас.

Робота з інформацією:

Віртуальна мандрівка «Підняття на
Еверест: підготовка спорядження».

Робота у групі:

Командна гра-квест « Природні
зони та вертикальні пояси»

Проектна діяльність:

Лепбук / буклет «Природні зони
Землі». **Практичні роботи:**

Позначення на контурній карті природних
зон Землі, аналіз проходження їхніх меж
(на прикладі однієї з природних зон
Землі). Характеристика природних зон
своєї місцевості **Екскурсії:**

Характеристики природи своєї
місцевості.

Дослідження:

Чому населення Землі
розміщено нерівномірно?

На яких широтах проживає найбільша
кількість населення планети?

Як природні чинники впливають на
густоту населення?

Релігійні символи африканських
масок. **Моделювання:**

Зміна чисельності населення з

висотою над рівнем моря.

густоту населення; <i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження; <i>бере</i> активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.		Робота з інформацією: Аналіз зміни чисельності населення планети за останні два сторіччя. Розв’язування задач: Визначення середньої густоти населення на материках. Практична робота Створення картосхеми «Шляхи розселення людей на Землі».
---	--	---

РОЗДІЛ III. ПРИРОДА МАТЕРИКІВ

Учень/учениця: <i>розуміє</i> зміст понять «тектонічний розлом»; <i>розрізняє</i> поняття «родовище корисних копалин» і «басейн корисних копалин»; <i>знаходить і показує</i> на картах моря: Середземне, Червоне; затоки: Гвінейська, Аденська; протоки: Мозамбіцька, Гібралтарська, Баб-ель-Мандебська; острів Мадагаскар; півострів Сомалі; гори: Атлас, Драконові, Капські; вулкан Кіліманджаро; нагір’я Ефіопське; плоскогір’я Східноафриканське; Сахарський і Гвінейський нафтогазоносні басейни; річки: Ніл, Конго, Нігер, Замбезі, Оранжева; озера: Вікторія, Танганьїка, Ньяса; водоспад Вікторія; пустелі: Сахара, Наміб, Калахарі відповідно до навчального завдання; <i>досліджує</i> об’єкти і явища, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб тектонічну будову, рельєф, клімат, внутрішні води, природні зони	Африки, використовуючи відповідну наукову	Тема 1. Африка Географічне положення. Берегова лінія. Тектонічна будова, сучасні тектонічні процеси. Рельєф. Корисні копалини. Загальні риси клімату. Води суходолу. Природні зони. Розселення населення на материку. Основні екологічні проблеми.
---	--	--

Дослідження:

Наслідки сучасних тектонічних процесів у межах Африкано-Аравійської літосферної плити.

Як виник вулкан у межах платформи?

Закономірності формування нафто-, газоносних басейнів в Африці.

Чому Африка багата бокситами і мідними рудами?

Чи є ґрунти в

Сахарі?

Моделювання:

Плавання Васко да

Гами. ***Робота з***

інформацією:

Роль Д. Лівінгстона у дослідженні водних об'єктів материка.

Візитівка Африки: клубок ідей.

Он-лайн вікторина «Африка. Фізична карта». Встановлення подібності і відмінності в описах червоних і червоно-бурих ґрунтів.

Робота у групі для розв'язання проблем:

Які природні особливості формуються у зв'язку з перетином центра Африки екватором?

Які відмінності існують у однакових кліматичних поясах північної і південної півкулі в Африці.

термінологію; <i>порівнює</i> екваторіальний і субекваторіальний клімат, червоні й червонобурі ґрунти, рослинний і тваринний світ екваторіальних лісів, саван і пустель; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування рельєфу, родовищ корисних копалин, типів клімату, мережі річок, озерних улоговин; <i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження; <i>бере</i> активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії;	навчального завдання; <i>досліджує</i> об'єкти і явища, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові;	
<i>пояснює</i> як географічне положення (щодо тектонічних структур, великих форм рельєфу, басейнів корисних копалин) впливає на спосіб життя та світогляд людей. Учень/учениця: <i>розуміє</i> зміст поняття «кристалічний щит», «осадовий чохол»; <i>знаходить і показує</i> на картах різного масштабу: моря: Коралове, Тасманове; затоки: Карпентарія, Велика Австралійська; острови: Тасманія, Великий Бар'єрний риф; півострів Кейп-Йорк; Західно-Австралійське плоскогір'я; Центральну низовину; гори: Великий Вододільний хребет (г. Косцюшко); річки: Муррей, Дарлінг; озеро Ейр; пустелі: Велика Піщана, Велика пустеля Вікторія відповідно до		Тема 2. Австралія Географічне положення. Відкриття материка європейцями. Взаємозв'язок тектонічної будови, форм поверхні, основних родовищ корисних копалин на материку. Загальні риси клімату. Кліматичні пояси і типи клімату. Поверхневі та підземні води материка. Особливості рослинного і тваринного світу материка, природні зони. Заселення материка, природні

Чому найбільші і найглибші озера утворилися на сході Африки?

Як зупинити опустелювання саван? **Проектна діяльність:**

Природні зони Африки:
фотосафарі найбільшими національними парками материка.

Практичні роботи:

Визначення географічних координат крайніх точок, протяжності материка з півночі на південь та із заходу на схід за градусною сіткою і масштабом.

Позначення на контурній карті основних географічних об'єктів Африки. Порівняння

екваторіального і

субекваторіального клімату Африки за кліматичними діаграмами.

Оцінка впливу рельєфу та клімату на формування річкової мережі і режим річок.

Візитівка Австралії: клубок ідей.

Вікторина «Австралія. Фізична карта». Ендеміки Австралії.

Дослідження:

Чому в Австралії немає діючих вулканів? Де на материку й чому є кам'яновугільні басейни, родовища бокситів, залізних руд?

Чому в Австралію заборонено ввозити тварин і рослини?

Чому Австралія малозаселений материк? Які природні чинники зумовили розселення людей на материку?

Моделювання:

Схема руху повітряних мас, що впливають на клімат Австралії.

Робота з інформацією:

<i>характеризує з допомогою вчителя чи інших осіб тектонічну будову, рельєф, клімат, внутрішні води, рослинний і тваринний світ Австралії, використовуючи відповідну наукову термінологію; порівнює тропічний морський і тропічний пустельний клімат на материку, пустельні ландшафти Австралії й Африки; використовує самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування рельєфу, родовищ корисних копалин, типів клімату, мережі поверхневих і запасів підземних вод, зональних природних комплексів; створює самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження;</i>	<i>і явища на материку, використовуючи тематичні карти, моделі,</i>	чинники розселення. Основні екологічні проблеми.
<i>бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.</i> Учень/учениця: <i>знаходить і показує на картах різного масштабу: Карибське море; затоку Ла-Плата; протоки: Магелланова, Дрейка; острови: Вогняна Земля, Галапагоські; рівнини: Амазонська, Орінокська, Ла-Платська низовини, Бразильське, Гвіанське плоскогір'я; гори Анди (г. Аконкагуа); вулкани: Чімборасо, Льюльяйльяко; річки: Амазонка, Парана, Оріноко; водоспади: Анхель, Ігуасу; озера: Маракайбо, Тітікака; сельву, пампу, пустелю Атакама відповідно до навчального завдання; досліджує об'єкти</i>		Тема 3. Південна Америка Географічне положення. Відкриття материка європейцями. Материк на тектонічній карті: історія формування. Взаємозв'язок тектонічної будови, форм поверхні, родовищ корисних копалин. Загальні риси клімату. Чинники формування типів клімату в межах кліматичних поясів. Природні зони. Амазонія – цілісний природний комплекс. Вертикальна поясність в Андах. Екологічні проблеми.

Порівняння пустель Австралії і Африки. **Практичні роботи:**

Позначення на контурній карті назв основних географічних об'єктів Австралії.

Порівняння тропічного пустельного і тропічного морського типів клімату за кліматичними діаграмами.

Порівняння клімату південної частини Африки і Австралії

Робота в групі для розв'язання

проблем: Як австралійців забезпечити прісною водою? **Проектна діяльність:**

Фотоколаж «Природні об'єкти Світової спадщини ЮНЕСКО в Австралії». Подорож в Австралію: рекомендації мандрівникам.

Утворення берегових пустель на материках:

Дослідження:

Родовища залізних і марганцевих руд у Південній Америці: закономірність чи унікальність?

Чому Південна Америка – найвологіший материк?

Чим унікальна природа сельви Південної Америки?

Відмінності видового складу рослин і тварин у сельві та гілеї.

Як змінюються природні ландшафти на схилах Анд?

Моделювання:

Онлайн вікторина «Південна Америка. Фізична карта».

зокрема й цифрові; <i>встановлює</i> послідовність формування тектонічних структур материка; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб тектонічну будову, рельєф, клімат, внутрішні води, рослинний і тваринний світ Південної Америки, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>порівнює</i> ландшафти південних країн Африки, Австралії, Південної Америки; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування рельєфу, родовищ корисних копалин, берегових пустель, природних комплексів в Андах; <i>бере</i> активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.	Вернадський»; <i>досліджує</i> об'єкти і явища на материку, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові;	
Учень/учениця: <i>знаходить і показує</i> на картах різного масштабу і різних проєкцій Антарктичний півострів, моря Ведделла, Росса, масив Вінсон, вулкан Еребус, антарктичну станцію «Академік		Тема 4. Антарктида Географічне положення. Історія відкриття. Подвійний рельєф. Антарктичний клімат. Водні ресурси. Унікальність природи антарктичних пустель та антарктичних оазисів.

Модельовання:

передумови, особливості природи,

локації. **Користування моделями:**

Читання профілю поверхні материка

вздовж південного тропіка.

Визначення кліматичних умов

субекваторіального, тропічного і

субтропічного поясів Північної і Південної

півкуль за кліматичними діаграмами.

Робота з

інформацією:

Анди – «мідні»

гори.

Доколумбові цивілізації Південної

Америки. О. Гумбольт – «другий

Колумб» Південної Америки.

Сельва під загрозою знелісення.

Візитівка Південної Америки: клубок

ідей. **Практичні роботи:**

Встановлення послідовності

формування материка Південна

Америка за геологічними епохами.

Позначення на контурній карті назв

основних географічних об'єктів

Південної Америки. **Робота у групі для**

розв'язання проблем: Південні країни

трьох материків (Південної Америки,

Африки й Австралії): подібність і

відмінність природи.

Проектна діяльність:

Створення буклету «Природні

унікуми Південної Америки».

Дослідження:

Українська антарктична станція

«Академік Вернадський»: ким і як

влаштуватися на роботу?

Практична робота:

Порівняння природи антарктичних

та африканських пустель і оазисів:

спільні та відмінні риси.

<i>характеризує з допомогою вчителя чи інших осіб рельєф, клімат, льодовиковий покрив, рослинний і тваринний світ Антарктики, використовуючи відповідну наукову термінологію; порівнює підлідний рельєф і поверхню льодовика, природу антарктичних і тропічних пустель; використовує самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення особливостей клімату, органічного світу Антарктиди, ведення наукової діяльності; бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.</i>	Велике Солоне відповідно до навчального завдання; досліджує об'єкти і явища на материку,	Наукові дослідження в Антарктиці.
Учень/учениця: знаходить і показує на картах різного масштабу затоки: Гудзонова, Мексиканська, Каліфорнійська, Аляска; острови: Гренландія, Ньюфаундленд, Великі Антильські (Куба, Гаїті, Ямайка), Малі Антильські, Канадський Арктичний архіпелаг; півострови: Лабрадор, Флорида, Каліфорнія, Аляска, Юкатан; рівнини: Центральні, Великі, Лаврентійська височина, Примексиканська низовина; гори: Кордильєри (г. Деналі), Скелясті, Аппалачі; Аппалацький вугільний басейн, нафтогазоносний басейн Мексиканської затоки; річки: Міссісіпі, Маккензі, Юкон, Колорадо; водоспад Ніагарський; озера: Великі,		Тема 5. Північна Америка Географічне положення. Берегова лінія. Відкриття та освоєння материка. Рельєф та корисні копалини материка як результат взаємодії внутрішніх і зовнішніх сил. Кліматичні пояси і типи клімату. Режим річок. Великі озера – унікальна природна система. Природні зони. Вплив природних чинників на заселення материка і розселення населення. Екологічні проблеми.

Як сформувався покривний льодовик в Антарктиді?

Схема утворення стокових вітрів в Антарктиді. **Робота з інформацією:**

Особливості географічних карт материка. Експедиції Р. Амундсена та Р. Скотта. Туристична подорож в Антарктиду: як дістатися, що подивитися?

Опис підлідного рельєфу Антарктиди за картою.

Візитівка Антарктиди: клубок ідей.

Робота у групі для розв'язання проблем:

Використання природних багатств Антарктиди – заборонити чи дозволити?

Проектна діяльність:

Розроблення проекту антарктичної наукової станції: розміщення, облаштування, обладнання, напрями наукових досліджень.

Дослідження:

Родовища золота й алмазів у Північній Америці.

Як впливає географічне положення материка на його клімат?

Чи впливають природні чинники на розміщення населення і в XXI столітті?

Моделювання:

Онлайн вікторина «Північна Америка.

Фізична карта»;

Моделювання процесу зародження

торнадо. **Робота з інформацією:**

Імена дослідників Північної Америки на географічній карті.

Рудні корисні копалини Кордильєр і Анд.

Великі озера: особливості природи,

екологічні проблеми.

Унікальність і вразливість природи тундри.

використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб тектонічну будову, рельєф, клімат, внутрішні води, природу арктичних пустель, тундри, тайги, степів і прерій Північної Америки, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>порівнює</i> типи кліматів помірного поясу, режими річок басейнів трьох океанів; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування родовищ корисних копалин, форм рельєфу, озерних улоговин, природних зон на материку, для розв'язання екологічних проблем; <i>бере</i> активну участь у комунікації,	Західносибірська, Велика Китайська,	
використовуючи прийоми комунікативної взаємодії. Учень/учениця: <i>знаходить і показує</i> на картах різного масштабу моря: Північне, Балтійське, Чорне, Азовське, Баренцове, Східносибірське, Жовте, Японське, Берингове, Південнокитайське, Аравійське; затоки: Біскайська, Бенгальська, Перська; протоки: Босфор, Ла-Манш, острови: Велика Британія, Ірландія, Ісландія, Нова Земля, Сахалін, Японські, Великі Зондські, Філіппінські, Шрі-Ланка, Тайвань; півострови: Балканський, Апеннінський, Піренейський, Скандинавський, Таймир, Чукотський, Камчатка, Корея, Індокитай,		Тема 6. Євразія Географічне положення. Берегова лінія. Тектонічна будова. Сучасні тектонічні процеси. Рельєф. Корисні копалини. Загальні риси клімату. Кліматичні пояси. Води суходолу. Природна зональність. Подібність і відмінність ландшафтів Євразії та Північної Америки. Розселення населення на материку. Основні екологічні проблеми.
Малакка, Індостан, Аравійський, Мала Азія рівнини: Східноєвропейська,		

Образ прерій в художній літературі.
Візитівка Північної Америки: клубок
ідей. **Робота у групі для розв'язання
проблем:** Хто насправді відкрив
Америку?

Як зберегти родючі землі степів і
прерій? **Проектна діяльність:**
Фотоколаж «Найвідоміші національні
парки Північної Америки».

Практичні роботи:

Позначення на контурній карті назв
основних географічних об'єктів
Північної Америки. Характеристика
типів помірного клімату Північної
Америку за кліматичними діаграмами.
Порівняння режимів річок басейнів
трьох океанів на прикладі Міссісіпі,
Маккензі і Колорадо.

мас, що впливають на клімат Євразії.

Дослідження:

Чому в основі Євразії – кілька
платформ? Родовища корисних
копалин на шельфі материка.
Родовища дорогоцінного
каміння. Походження
найбільших озер Євразії. Де й
чому сформувалися на материк
чорноземні ґрунти?
Як відрізнити азійські пустелі
помірного й тропічного поясів?

Моделювання:

Моделювання рельєфу Євразії за
тектонічною картою.

Онлайн вікторини «Європа. Фізична
карта», «Азія. Фізична карта»;

Моделювання системи руху повітряних

Середньодунайська, Індо-Гангська, Месопотамська низовини, плоскогір'я Декан, Середньосибірське, Казахський дрібносопковик; гори: Піренеї, Альпи, Апенніни, Скандинавські, Уральські, Кавказ, Тянь-Шань, Гімалаї (г. Джомолунгма); нагір'я: Тибет, Іранське; вулкани: Гекла, Везувій, Фудзіяма; нафтогазоносні басейни Перської затоки, Північного моря; пустелі: Каракуми, Гобі, Руб-ель-Халі; річки: Рейн, Дунай, Дніпро, Волга, Об, Єнісей, Лена, Амур, Хуанхе, Янцзи, Меконг, Ганг, Інд, Євфрат, Тигр; озера: Каспійське, Женевське, Світязь, Ладозьке, Байкал, Мертве море відповідно до навчального завдання; <i>досліджує</i> об'єкти і явища на материку, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб тектонічну будову, рельєф, клімат, внутрішні води, природні зони Євразії, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>порівнює</i> типи клімату помірного поясу, пустелі тропічного й помірного поясів, природні зони Євразії й Північної Америки; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування родовищ корисних копалин, рельєфу, зональних і азональних природних комплексів на материку; <i>бере</i> активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії; <i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою		Моделювання водного режиму річок Євразії за картою кліматичних поясів. Моделювання послідовної зміни природних комплексів з висотою в горах Євразії за картами атласу. Робота з інформацією: Поліс холоду Північної півкулі. Багаторічна мерзлота на материку. Мангрові береги Євразії. Гімалаї – найвища гірська система Землі. Найвідоміші об'єкти природної спадщини ЮНЕСКО в Європі. Візитівка Євразії: клубок ідей. Робота у групі для розв'язання проблем: Нерівномірний розподіл водойм і запасів прісної води на материку. Альтернативні варіанти використання ділянки хвойного/мішаного/широколистого лісу: проблема вибору. Проектна діяльність: Розроблення презентації «Екологічна катастрофа Аральського моря». Практичні роботи: Позначення на контурній карті назв основних географічних об'єктів Євразії. Доведення зростання континентальності клімату із заходу на схід у помірному поясі на основі аналізу кліматограм. Порівняння рослинного й тваринного світу природної зони Євразії та Північної Америки (тундри/ тайги/ широколистих лісів/ степів).
---	--	--

вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження.		
РОЗДІЛ IV. ПРИРОДА ОКЕАНІВ		
Учень/учениця: створює самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження; <i>бере</i> активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії; використовує самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для розв'язання запропонованої життєвої проблеми; характеризує з допомогою вчителя чи інших осіб природні умови та ресурси океанів, використовуючи відповідну наукову термінологію.	Тема 1. Океани полярних широт Північний Льодовитий океан і Південний океан. Вплив на клімат материків. Особливості освоєння природних ресурсів. Морські подорожі європейців.	Робота з інформацією: Як визначають межі Південного океану? Віртуальна мандрівка «Глибинами полярних океанів» (перегляд панорамних фото, відео). Історія досліджень Північного Льодовитого океану. Унікальність природи океанів полярних широт. Дослідження: Як рухається вода й крига в Північному Льодовитому й Південному океанах. Робота у групі для розв'язання проблем: Вплив глобальних змін клімату на природу полярних океанів. Практична робота Порівняння географічного положення Північного Льодовитого й Південного океанів.
Учень/учениця: створює самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження; <i>бере</i> активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії; презентує приклади власного досвіду; використовує самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для розв'язання запропонованої життєвої проблеми;	Тема 2. Тихий океан. Атлантичний океан. Індійський океан. Географічне положення та його вплив на освоєння океану. Моря. Освоєння ресурсів шельфу. Сучасні тектонічні процеси в межах Серединно-Атлантичного хребта. Острови в океані, їх походження. Океанія. Природні ресурси, особливості їх освоєння.	Проектна діяльність: Як врятувати білих ведмедів? Дослідження: Найпопулярніші місця відпочинку на берегах океанів. Опрацювання основних кліматичних показників відомих пляжних курортів світу з метою оптимального вибору часу відпочинку на них. Приклади курортів: острів Балі, Майамі, Анталія, Шарм-ель-Шейх. Моделювання:
знаходить і показує на картах різного		

Моделювання та опис маршруту наукової експедиції з дослідження

ресурсів шельфу океану з
позначенням на контурній карті.

Робота з інформацією:

<i>масштабу: течії: Північна та Південна Пасатна, Куросіо, Західних Вітрів, Каліфорнійська, Перуанська, Північнотихоокеанська, Східноавстралійська; Мадагаскарська, Мусонна, Західноавстралійська, Гольфстрім, Північноатлантична, Канарська, Лабрадорська, Бразильська, Бенгельська; острови: Нова Зеландія, Нова Гвінея, Гавайські, Маріанські, Ісландія; характеризує з допомогою вчителя чи інших осіб природні умови та ресурси океанів, використовуючи відповідну наукову термінологію.</i>	Виснаження біологічних ресурсів. Екологічні проблеми.	Найглибші місця в океанах. Дослідження океанів. Робота у групі для розв’язання проблем: Острови зі сміття в океанах: чому вони виникли та чим небезпечні. Чи можна на дні океанів ховати відходи господарської діяльності людей? Плавучі міста майбутнього - фантастика чи реальність? Зміни природи океанів під впливом глобального потепління. Проектна діяльність: Океанічні пустелі, причини виникнення, особливості природи. Освоєння природних багатств океанів. Практичні роботи: Порівняння географічного положення й природи Тихого, Атлантичного та Індійського океанів.
Позначення на контурній карті географічних об’єктів та течій океанів.		
Учень/учениця: <i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження; <i>бере</i> активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії; <i>презентує</i> приклади власного досвіду; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення	Розділ V. Узагальнення про взаємозв’язки об’єктів і явищ для розв’язання запропонованої життєвої проблеми. <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи	Природні чинники у формуванні людської цивілізації. Культурні цивілізації. Етноси.

